

Red. și Adm. (ia):
Școala No. IV.
Str. Delavrancea 23
Apare la 5 și la 20
a fiecărei luni.

FOAIA ȘCOLARĂ

Abonamente:

Pe un an Lei 150
Pe jum. an Lei 80

Inserțiuni și reclame
se publică după tarif
Manuscrisele nu se
:: inapoiază ::

ORGANUL OFICIAL AL REVIZORATULUI ȘCOLAR DIN BIHOR

Crucea roșie și educația copiilor noștri

In luna aceasta își serbează 50 de ani de existență societatea „Crucea Roșie din România. Această sărbătoare n'ar trebui să treacă prin fața noastră ca o simplă banalitate, cum de altfel n'ar trebui să lăsăm nefolosite ocaziile de felul acesta, spre a ne ajuta în greaua sarcină a educației. Sărbătorile naționale ca și cele religioase trebuie exploatate și puse în serviciul pregătirii sufletești a generațiilor de mâine. Grecii și Romanii, cari știm câtă greutate puneau pe educație, au știut să folosească aceste sărbători pentru copiii lor. Sărbătoarea Crucii Roșii trebuie să ne fie prilej de educație, poate cel mai potrivit pentru vremurile și mentalitatea pe care trebuie să o pregătim. Este destul să amintim că în America, continentul câștigurilor și al bogățiilor, Crucea Roșie este foarte puternic organizată și revarsă asupra acestor popoare de muncitori și de spirite practice, valuri de generozitate și de iubire frățească. Crucea Roșie a tinerimei americane azi a cuprins întreg globul pământesc, pătrunzând până în borșele pierdute ale Africei și ale Asiei. Spiritul de sacrificiu, de devotament, de generozitate pe care-l revarsă această nobilă instituție asupra lumii întregi, nu ne poate lăsa indiferenți. Serbările crucii Roșii ne dau ocazie să dezvoltăm în copilașii noștri spiritul de sacrificiu pentru altul.

Întreg creștinismul nu este altceva decât triumful carității, triumful altruismului asupra egoismului, triumful iubirii de oameni asupra iubirii de sine, triumful sufletului asupra animalului. Numai cu poruncile decalogului, ne găsim într'o morală strîmtă, egoistă, cu virtuți aproape numai negative. A trebui să vină fiul Omului să ne învețe că nu este de ajuns a face ceace este drept, just. Numai cu justiția lumea ar rămâne încă multă vreme vecină de animale. Să nu vatemi pe nimeni, să dai fiecăruia ceace este al său, să-i respecti fiecăruia drepturile sale, iată ce înseamnă justiție. Este bine și

atât, dar morala înaltă nu se poate mulțumi cu aceste virtuți negative. Ea cere nu numai să nu faci rău, ci să faci cât mai mult bine. Legile prohibitive sunt făcute pentru marea mulțime socotită ca o turmă cu patimile sale firești; sunt zăgazuri puse în drumul animalului arătându-i numai ce-i este permis. Omenirea însă tinde în progresul său moral-sufletec să iasă din jugul legilor prohibitive și să se conducă după principiul iubirii de oameni.

În ceace ne privește pe noi, am putea spune că este o tendință de școală activă și în educația normală cași în cea intelectuală; copilul să lucreze, să facă binele nu determinat de ordine, de legi; nu de frica prohibițiilor ci de dragul omului și al binelui. Caritatea, care este o nuanță sufletească foarte complexă, nu se poate câștiga decât din practică. Întreaga învățătură a lui Christos și a apostolilor săi se învârtește, ca metodă, în jurul adevărului metacologic că „credința fără fapte este moartă”. Nimic nu dă mai lesne omul dela sine ca vorba, din păcate însă nu todeauna vorba cea mai aleasă. E drept că pomână facem destulă noi Românii, urmași ai ospitalierilor Romani. Însă cum spune Rousseau nu este de ajuns să-ți deschizi punga, ci și inima. Este prin urmare vorba să deprindem pe copii să iubească pe aproapele său, chiar pe dușmanul său, cu inimă deschisă și curată. Căci mărimea facerii de bine se măsoară nu cantitativ ci după cât suflet este la spatele ei. Copilul să guste din mulțumirea de a face bine, cea mai nobilă și mai înaltă mulțumire. Crucea roșie a tinerimei americane a trimis misionare în toate țările cari au împărțit sume însemnate de bani adunați din umila dar nobila lor muncă de copii. Ei s'au deprins să găsească cea mai mare fericire nu în a lua și a primi, căci pe aceasta o simt și animalele de rând; ci în a da și a folosi altora.

Viata socială superioară cere dela indivizi să trăiască o viață intensă, care se traduce prin a trăi pentru cât mai mulți; a trăi pentru alții prin averea ta, prin îngrijirea ta, prin sentimentele tale, prin tine însuși. Cu un cuvânt a trăi intens înseamnă capacitate de sacrificiu, dacă un ca cel de pe cruce, cel puțin în limitele puterilor omenești. Isus Cristos a pus în sacrificiul Său nu numai mila, căci ar fi fost prea puțin, ci iubirea. Sa fără margini pentru neamul care L-a răstignit. Crucea Roșie este tipul instituției care ne arată cum trebuie să fie în realitate drumul unui bun creștin în bune. Dela răniții războiului până la răniții luptei pentru existență sunt atâtea ocazii cari ni se oferă ca să sacrificăm ceva dela noi. În marele războiu care a fost, femeile crucei roșii au fost cea mai sublimă alinare a rănilor. Devotamentul lor a egalat pe acela al soldaților deveniți giganți în fața morții. Și unii și alții se sacrificau pentru alții; păcat însă că prea puțin știm să ne folosim în educația copiilor de aceste momente supra omenești. Și dacă războiul de foc nu mai avem, avem în schimb vecinica luptă a vieții cu atâtea răniți, cu copii orfani, cu bătrâni fără putere, cu femei văduve, cu schilozi, atâtea victime ale crudei lupte. Aici trebuie să ne îndreptăm ochii și pe acest câmp de bătăie trebuie să deprindem pe copil a-și exercita devotamentul și iubirea sa de oameni. Nici numai cu formulele moralei, nici numai cu brațele încrucișate, nici numai cu cumințenia nu putem fi mulțumiți. Ne trebuiesc credincioși în acțiune, iar nu sfinți închisi în egoismul lor sterp și hipocrit. Sfințenia adevărată te îndeamnă la fapte și oricare îți va fi firma bisericii tale nu ești creștin decât prin faptele tale. După ce copilul a fost dus la

biserica sa, a fost învățat să se plece în fața lui Dumnezeu, să nu creadă că l-au desăvârșit în educația religioasă; numai atâta e prea puțin și de multe ori minciună. Opera de educație religioasă trebuie dublată de deprinderea copilului cu sacrificiul, cu binefacerea, cu iubire sinceră de oameni. Și pe acest teren ne întâlnim cu toți sub aripile marelui Pedagog care e fost Isus. Prin faptele noastre de caritate creștină ne vom înfrăți, așa cum nu ne prea putem înfrăți prin firmele cărora aparținem.

Rolul cel mai mare în această operă de educație a carității de sigur îl are femeia, după cum ea l-a avut și în războiu. Dacă i se mai poate contesta femeii amestecul său în luptele politice, apoi în lupta pentru triumful iubirii și al carității o cheamă în primul rând pe ea. Cu atât mai mult cu cât singură femeia păstrează cea mai superioară nuanță supletească blândejea, care o apropie de Crist. Mama răufăcioasă, mama acră, bătăioasă care se ceartă și este vecnic cu blestemul pe buze, este ceva anormal, ceva deviat dela tipul femeii adevărate. Mama delicată și blândă, mama iubitoare și adevărată, are menirea să mai reducă din turia animalului om. După cum în fața grozăviei războiului ea era îngerul păcii și al bunătății, tot astfel ea trebuie să fie în lupta vieții alinatoarea suferințelor, mângâtoarea blândă a răniților sociali. Dar mai ales ea este datoare să-și îndrepte copiii pe acest drum.

Profitați de marea sărbătoare a Crucii Roșii românești și treziți un curent nou pentru creșterea copiilor în iubire și sacrificiu.

GEORGE BOTA

inspector șef, Președintele Cr. Roșii a tinereții

Scopul vieții, — scopul școlii

Intrebați de curiozitate pe cât de mulți, care e destinația școlii populare, care e acel minimum pe care-l cere dela ea în profitul copiilor?

Într-o formă sau alta, răspunsul va cuprinde aproape totdeauna dorința ca orice copil să învețe măcar a „ceti și a scrie” să învețe deci cel puțin literele.

Pare atât de elementar răspunsul, încât ești gata să-l crezi că e și adevărat.

Și totuși aci zace o enormă greșeală și o foarte vătămătoare prejudecată.

Mulți, cei mai mulți dintre cei ce au trecut prin școală sau și-a dat măcar copiii, n'au ajuns încă să-i priceapă menirea; nu e de mirare: ca să pătrunzi rostul școlii trebuie ca școala să fi pătruns adânc în

rostul tău. Dar cât de rari sunt acei pe cari școala să-i fi influențat în toată măsura dorită, cât de puțini cei ce ies din școală radical transformați!

Și nu numai în publicul profan vei găsi neînțelegera, ci și în lumea dascălilor sunt destul de numeroși acei cari care n'au știut niciodată, sau care nu mai știu acum, sau care se comportă ca și cum n'ar ști, care le e chemarea.

În categoriile acestea intră toți aceia cari din lipsă de știință, din lipsă de energie sau din lipsă de bunăvoință, reduc activitatea lor la simpla meserie materială și seacă, plictisită și plictisitoare.

Să nu ne mirăm atunci că'n marea publicului profan plutesc dăinuitoare prejudecăți și opinii

inguste: acestea sunt, cele mai accesibile celor mai numeroși pentru că sunt croite pe măsura celor mai inguste capete.

Prejudecățile și opiniunile înguste sunt atât de răspândite, atât de tiranic stăpânesc publicul încât ajung de se repercutază câteodată până și în concepțiile cărmuitorilor și a teoreticianilor. Le regăsim stilizate și pilite în grădinile retorice sau mijind ca igrasia la temelii celor mai impunătoare construcții de doctrină.

De unde decurge oare modul îngust de a înțelege rostul școlii?

Cei mai mulți văd destinația școlii în utilitatea materială pe care o prezintă pentru un individ un număr de cunoștințe privitoare la profesiunea pe care o va exercita, privitoare la câmpănirea intereselor bănești și la păstrarea sănătății.

Cum învățarea literelor constituie prima etapă întru stăpânirea drumurilor informației, cel ce le-a învățat pare a prezenta o oarecare garanție că drumurile-i sunt deschise.

Însă vanitatea „știutorilor de carte” precum și naivitatea lor și a negliitorilor a ajuns să confunde „drumul deschis” cu „drumul parcurs”.

Știința de carte a căpătat astfel un deosebit prestigiu în viața socială organizată și tinde să creeze o adevărată distincție de clasă, cu atât mai mult cu cât se pot număra chiar și oarecari veritabile privilegii pe cari legea le acordă știutorilor și le refuză neștiutorilor.

Putem să ne întrebăm însă: e oare *necesarmente* atât de mare deosebirea între doi oameni dacă unul cunoaște literele și altul nu?

E destul să descoperim un caz în care deosebirea dintre ei să nu fie în favoarea știutorului și vom putea conchide „știința de carte” nu e o condiție perfect suficientă și nici absolut necesară pentru superioritatea unui om asupra altuia.

Gândiți-vă o clipă la învățatul orb, care nu poate citi, dar căruia, alții, din jurul său, îi citesc cu voce tare tot ce dorește el și fac cu rândul unul după altul căci se obosesc celind. El uită curând ceea ce au citit și nu pot pătrunde înțelesurile adânci și multiple ale cuvintelor. El însă pricepe, reține și învață cu ochii altora.

S'ar putea că el să îi lăse orb totdeauna și ca nici odată să nu îi știut să citească și totuși cu învățătura lui să întrecă pe ceilalți. Cei-i trebuie pentru aceasta? Alară de celelalte mijloace exterioare, materiale, îi trebuie un mare dor al sufletului: dorința de a ști, setea, atragere de inimă. Aceasta e ceea ce el are și prin aceasta se deosebește el de alții, de toți.

E destul să fie *tragerea de inimă*, căci învățătura și „cultură” scoți și din piatră seacă. O, săraca „piatră seacă” năpăstuită! Câte comori sunt întrânsa pentru inima care vrea!

Căci și în afară de învățătura ce se poate stoarce din cărți și din spusele altora, viața îți îmbogățește în fiecare clipă sufletul, dacă ți-e sufletul deschis și știe să primească.

Sunt alătea lucruri care niciodată nu se găsesc și nu se pot căpăta din carte, ci numai din propria-ți viață ce-și dibue clipele, și le pipăie, și le gustă, și le stoarcă de tot ce au prețos în ele.

Iar dacă tocmai acele lucruri îți lipsesc pe care numai propria ta viață interioară și le agonisește prin sine însăși atunci nu ești om deplin și întreg. Poți înghiți și acumula cât de multe „cunoștințe” din carte și din spuse, — dar dacă îți lipsește bogăția sufletească pe care o numim cultură, atunci învățătura ta e asemenea unui buchet de flori tăiate, fără rădăcină, prinse în sârme și trăind numai până seara.

Sunt pe lume multe cărți din care poți învăța cum se scriu și cum se celesc notele muzicale; sunt cărți din care poți învăța regulile de armonie, compoziție, orchestrație. Sunt cărți de acustică din care poți învăța explicarea sunetelor, explicarea raporturilor dintre ele, taina intervalelor și taina disonanțelor. Dar din nici o carte nu vei putea câștiga plăcerea pentru muzică, nu vei *învăța să-i simți* farmecul și s'o doarești. Nu e destul să știi muzica dacă n'ai trăit-o.

Și nu e om întreg, ci stărpitură sau infirm acela căruia, odată cu trupul și cu judecata nu i-a crescut și nițelul simț pentru muzică. Simțul acesta, dorul, setea, nu le capătă omul nici din carte, nici dela alții. În fiecare s'a plăsmuit odată cu plăsmuirea lui însăși înclinarea firească, înclinarea ca un germen care incollește și crește cu încetul la fiecare ascultare de cântec, la fiecare melodie, așa cum primăvara, după fi care ploaie se deschid mai veseli și mai viguroși, mugurii.

Iar cea ce am spus despre dragostea și setea de muzică, se potrivește pentru nenumărate alte laturi și putințe ale vieții noastre.

Cunoștința despre orice lucru, despre orice fel de acțiune putem căpăta din carte ori din spuse, dar tragerea de inimă pentru orice, nu se dobândește decât prin viața viețuită de tine însuși.

Și, bine căutând, ceea ce poate ciopli și șlefui, ceea ce cultivă și inobilează pe om și-l face demn de numele de om, e această superioară și înălțătoare *tragere de inimă* pentru îndeletnicirile ce caracterizează sufletul omenesc. Tragere de inimă pentru muzică, pentru artă și pentru tot frumosul din natură; tragere de inimă pentru ordine, pentru muncă și activitate; tragere de inimă pentru virtute, pentru binele omenesc și pentru binele neamului tău; tragere de inimă pentru știință, pentru cugetare și pentru cea ce leagă sufletele noastre cu misterul de dincolo de simțurile noastre și de dincolo de viața noastră pământească; acestea sunt trăsăturile ce deosebesc pe om de orice altă vietate. Aceste trebuesc cultivate, des-

voltate, desăvârșite, pentru că ele dau însăși vieții noastre un scop, ele ne ridică deasupra noastră înșine.

„Non scholae sed vitae discimus” s'a zis și se zice mereu. Adică: scopul școlii e însăși viața. Deci numai dacă viața noastră are un scop, atunci are scop și școala.

E indiferent dacă începi prin cunoașterea literelor sau dacă cumva poți să te lipsești cu totul de ele. Cea ce se cere educatorului e să fie el însuși om, în înțelesul acesta — iar dintr'a lui tragere de inimă pen-

tru adevărata viață spirituală să se *molipsească* cu inecul sulelelele cele tinere ce-l înconjoară.

Ce cerem de la școală, care e minimum de influență ce-am dori s'o exercite ea asupra oricui? E măcar un început perceptibil, măcar o punere pe cale către bogăția sufletească, măcar o incolțire sănătoasă și holărită a tragerei de inimă, a entuziasmului pentru viața spiritului, sub multiplele ei forme.

Fajă de aceasta, vedeți cât de puțin lucru, cât de uscată și mlzabilă rămâne simpla învățare a literelor.

Prof. Dr. Eugeniu Speranția.

„Intuiția” *

1. Recapitularea lecției. În lecția precedentă, am arătat cum se poate realiza o apropiere între concepția culturii formale și aceea a materialismului didactic, pentru a satisface cerințele pe cari societatea le pune învățământului, cerințe de cultură generală, ale culturii formale și ale culturii practice.

Am văzut că Spencer pune accentul pe cultura materială și am arătat meritul lui de a fi arătat importanța științelor pozitive în educație.

Dar el neglijează latura umanistă a culturii și în ceea ce privește cultura formală, nu se ocupă de dezvoltarea inteligenței prin aprofundarea lumii interne, ci se ocupă numai de a face să se pătrundă lumea externă, de a o cunoaște și a o stăpâni.

2. Percepția și intuiția. Cu aceasta am încheiat problema rolului pe care trebuie să l atribuim instrucțiunii. Știm, prin urmare în ce scop dăm cultura elevului, ce urmărim prin transmiterea instrucțiunii.

Problema ce ne preocupă acum, este cum vom proceda pentru a-i transmite instrucțiunea, cum adică, îi vom transmite cunoștințele. Natural că înainte de a ne ocupa de metodele de învățământ, trebuie să ne punem întrebarea: care sunt în sufletul copilului condițiunile de primirea, conservarea și transformarea cunoștințelor, căci numai atunci vom avea baza necesară, pentru a stabili condițiunile metodei. De aceste condițiuni ale metodei ne vom ocupa astăzi.

În stabilirea acestor condițiuni, cea dintâiu întrebare pe care ne-o punem este cum se produc primele elemente de cunoaștere în sufletul copilului?

Se produc prin contactul ființei noastre cu realitatea, în primul rând cu realitatea obiectivă, cu luarea din afară. Prin ajutorul simțurilor luăm

cunoaștință de lumea înconjurătoare, care ne trinite un haos imens și foarte variat de impresiuni.

Dar din aceste impresiuni nenumărate și variate, conștiința noastră, sufletul nostru, selecționează anumite impresii, cari apoi devin conșiente, devin *sensații*.

La rândul lor, aceste senzații sunt sintetizate în grupe și grupele aceste sunt proiectate în afară asupra cauzei care le-a produs și în felul acesta avem *percepția* obiectelor externe. *Prin urmare, primele cunoștințe pe care le avem de la lumea din afară sunt aceste percepțiuni, datorite unei selecțiuni de impresii și unei sinteze de senzații.* Acestea sunt percepțiunile noastre venite de la lumea externă. Dar noi mai luăm contact și cu lumea internă, prin introspecțiune, care ne duce la *percepția internă*. Deci pe calea percepției externe și interne, primim în conștiința noastră primele elemente de cunoaștere.

Asfel ajungem la ceea ce numim în pedagogie și psihologie, *intuiție*.

Am putea defini intuiția ca fiind contactul direct al ființei noastre cu realitatea, pe calea percepției.

Când contactul se face cu realitatea externă, avem *percepția externă*; iar când contactul se face cu realitatea internă, cu propriile noastre stări sufletești, atunci avem *percepția internă*.

Înainte de a intra în studiul intuiției, să facem o observație de paranteză.

Știm că după ce s'au produs percepțiile, în sufletul nostru, activitatea de sintetizare continuă mai departe prin aceea că percepțiunile sunt sintetizate la rândul lor, pentru a ne ridica la noțiuni din ce în ce mai abstracte cu o sferă cât mai mare și cu un conținut cât mai mic. În felul acesta, conștiința noastră scapă de greutatea elementelor și se ridică la elemente de un conținut mai simplu, mai ușor de suportat, dar

* Din cursul de „Pedagogie” ținut de dl. prof. G. G. Antonescu la Universitatea din București în anul școlar 1925-26.

cu o valoare mai mare. Am putea compara această operațiune de simplificare a conștiinței, cu o operațiune din domeniul economic, pe care o face un negustor care adună bani, leu cu leu, și când adună o cantitate mai mare îi schimbă în hârtii de 100 lei, scăpând astfel de greutatea mare a metalului. Sutele, dacă se înmulțesc, le schimbă în hârtii de câte 1000 și pe acestea la rândul lor, în acțiuni de ale Reșiței și altele asemenea.

În felul acesta ajunge să poseadă valori din ce în ce mai mari și cu un conținut din ce în ce mai mic.

3. *Influența noțiunilor avute asupra intuițiilor.* După ce știm în ce consistă intuiția, ne întrebăm dacă intuiția, e punctul de plecare în cunoașterea noastră, dacă nu mai ea influențează cugetarea noastră abstractă sau și noțiunile abstracte, la rândul lor, exercită o influență asupra intuițiilor? Desigur că și noțiunile abstracte influențează intuițiile.

La începutul vieții sufletești, sau în stările primitive, copilul ori salvatecul, n'are decât intuițiuni.

După ce s'a format un șir de noțiuni în spiritul nostru, *ele vor influența, la rândul lor intuițiile nouă.*

Câteva exemple ne vor lămurii această afirmație.

Dacă un botanist intuește o plantă oare care, este sau nu adevărat ca el va intui mai mult cantitativ și mai bine calitativ decât noi, care nu ne prăcem în botanică? Desigur, pentru că noțiunile lui de botanică l-au ajutat să vadă mai mult și mai bine.

Tot așa un inginer când intră într'o fabrică vede lucruri cari pentru un profan trec neobservate, pentru că noțiunile de industrie, pe care le are, îl ajută să capete o intuiție mai complexă calitativ și cantitativ decât a noastră.

Tot astfel se întâmplă cu influența noțiunilor preconceptuate asupra intuiției. Așa când ascultăm un artist străin, despre care s'a dus vestea, suntem mulțumiți că a cântat bine, chiar dacă a fost indispus și a avut oare cari scăderi, și invers când ascultăm un artist român, căruia i s'a făcut o cabală, ne declarăm nemulțumiți, cu toate că el cântase foarte bine.

Aceste exemple ne ajută să stabilim că, și noțiunile au influență asupra intuițiilor și anume: influențe atât favorabile cât și nefavorabile.

4. *Importanța intuițiilor.* Să ne ocupăm de aproape de problema noastră a intuițiilor.

Prin ce se caracterizează intuițiunea, ca ea să fie așa de necesară învățământului? Care-i sunt calitățile ce o fac atât de necesară, căci

veți fi auzit desigur vorbindu-se de nevoia de a se face învățământul intuitiv și de a se cere Ministerului Instrucțiunii să procure școalelor, materialul de învățământ necesar în acest scop.

a) O primă calitate constă în aceea că intuițiunea e începutul cunoașterii. Dacă începuturile sunt făcute în bune condițiuni, și noțiunile câștigate cu ajutorul lor vor fi clare și precise și invers, din intuițiuni insuficiente, nu putem avea decât noțiuni confuze și nexacte.

Este acelaș lucru cu comparația pe care o făcuserăm cu monedele. Dacă hârtia de 100-lei are la bază stoc de aur, ea valorează 100 lei aur, iar dacă n'are stoc metalic suficient, ea valorează atât cât valorează stocul care-i servește de bază, adică 250 lei, cum e cazul astăzi.

Așa și cu noțiunile, ele vor fi clare și precise dacă vor avea la bază intuițiuni cât mai numeroase, cât mai clare și precise.

b) A doua calitate. Intuițiunea se bazează pe senzații actuale, prin urmare pe o realitate trăită de noi și aceasta face ca cunoștința intuitivă să aibă o intensitate mai mare și o tonalitate afectivă mai accentuată decât noțiunile bazate pe reprezentări, care sunt un extract al realității, nu sunt însăși realitatea trăită.

c) Un al treilea avantaj se raportează la epoca primă a vieții intelectuale, de exemplu la elevul de curs primar.

Este știut că în epoca aceasta, funcțiunile mai accentuate, ale intelectului, sunt funcțiunea de observație, imaginația și memoria. E mai firesc atunci să apelăm la aceste funcțiuni decât la judecată logică o funcțiune care nu e destul de dezvoltată. Dacă admitem faptul acesta, trebuie să admitem că în prima epocă, materialul din care funcțiunile creatoare vor construi edificiul superior, îl adunăm, pe calea percepției, adică pe calea intuiției directe.

E rolul abinei care întâiu adună din floare în floare materialul și apoi îl prelucrează.

Chiar pedagogia experimentală caută să stabilească întrucât sufletul elevului e mai apt pentru abstracțiuni sau pentru apropierea de date concrete.

În sensul acesta s'au făcut o mulțime de experiențe. Să vă citez tot pe Meumann. El a procedat prin experiment asupra unui număr mare de persoane. Se dă persoanei un cuvânt și i se cere să răspundă prin ideea care îi vine în minte.

Dacă răspunsul e o idee abstractă, atunci persoana înclină către abstracțiuni, dacă răspunsul e un obiect concret, atunci persoana înclină spre date concrete. De exemplu, avem cuvântul *școală*.

Un om cu oare care cultură ar răspunde

școală primară, școala secundară, etc., iar un copil ar răspunde, școala dela Popa Tatu, Clemența, etc.

Tot astfel și cu cuvântul *câine*. Un om matur ar răspunde: câine de vânatoare, câine de curte; copilul ar răspunde: câinele Azor, sau câinele din curte.

O experiență, fără să am această intenție, am făcut-o cu o fetiță din familia noastră în vârstă de 7 ani, inteligentă, dar foarte nebunatică. Mama i-a spus într-o zi; „Fetița care mă necăjește nu e Sanda mea, ci o altă fetiță rea”. Sanda a rămas foarte impresionată de spusele mamei și a stat câteva timp mai cuminte. După câteva ore zise mamei sale: „Mamă, ai avut dreptate; fetița care te-a necăjit e o fetiță care seamănă cu mine și stă în casele din colul străzii noastre, e mai naltă și o cheamă Margareta Florescu. Numele acesta era al unei studente din anul trecut, dar care nu era de loc nebunatică ci foarte cuminte. Eu confirmai atunci, că în adevăr este o studentă cu acest nume, care stă în apropiere. Fetița atunci sări în sus de bucurie și spuse că asta este fetița care a necăjit pe mamă-sa. A dat după acesta o mulți me de detalii complete cerute de nevoia de a preciza și mai bine subiectul. Deci este clară setea de date concrete în prima epocă a vieții intelectuale. Nu trebuie să ne închipuim că și noi oamenii maturi renunțăm la intuiții, atât când e vorba de noțiuni nouă, cât și de noțiuni vechi. De exemplu, când citim o descriere a unui ținut din Italia, nu mă mulțumesc cu ideea pe mi-am făcut-o despre acel ținut ci se naște dorința de a-l și vedea, de a-l intui, cu propriile mele simțuri. Tot așa când citesc o piesă de teatru spectaculoasă mai ales. Simt nevoia de a mă duce la teatru s'o văd reprezentându-se deci s'o intuesc.

Tot așa muzicanții înțeleg fraza muzicală numai uitându-se la partitură, dar când bucată le place, simt nevoia să o execute sau să se ducă la concert s'o asculte. Deci intuiția e necesară și în epoca de activitate mentală de mai târziu a oamenilor maturi, nu numai a copiilor.

5. Formele mai importante ale intuiției: intuițiune empirică și intuițiune ideal-empirică. Acum să vedem care sunt formele mai importante ale intuiției? Nu insist asupra nevoii de a prezenta obiectul în natură, sau chipul obiectului în tablou nici asupra nevoii de intuiție internă, fără de care la psihologie nu se poate face nimic, dacă nu obișnuim pe elev cu autoobservațiunea sau cu introspecțiunea. Trec la formele mai importante ale intuiției.

În afară de intuiția pură, intuiția externă

și intuiția internă, mai avem intuiții cari, bine analizate, nu sunt numai intuiții, ci cuprind și elemente ce trec dincolo de cadrul intuiției, de cadrul contactului cu realitatea.

În domeniul intuiției externe, avem astfel cazuri foarte frecvente. Dacă intrăm într-o biserică și vedem o femeie în fața unei icoane cu mâinile împreunate și stând în genunchi, zicem: iată o femeie care se roagă și suntem gata să zicem că avem intuiția unei femei care se roagă. De fapt am intuit un corp omenesc într-o anumită atingere; de aci până a ști ce e în sufletul acelei femei, mai e încă mult! — Pentru a face o astfel de afirmare, trebuie să fi avut *în conștiința noastră* ideea de Dumnezeu și o experiență în acest sens.

Astfel, adăugând la intuiția atitudinii corpului acelei femei elemente existente deja în conștiința noastră, am putut spune, cu siguranță că avem în fața noastră pe cineva care se roagă.

Tot așa când vedem că un om chinuște un animal zicem: iată un om rău. În intuițiune, n'am constatat răutatea, ci am văzut doar un individ care aplica lovituri, acțiunea lui pe care am asociat-o cu elemente din conștiința noastră cu ideea ce o avem despre rău și bine și cu atitudinea ce o au oamenii în asemenea cazuri. Deci este deasemenea o conexiune între datele intuiției și datele conștiinței noastre, o conexiune de care nu ne dăm seama.

Este apoi cazul unei atitudini estetice. Nu am putea gusta o operă de artă fără a conexe intuițiunea externă a acelei opere cu date din conștiința noastră. Spre exemplu: Ne găsim în fața unei sculpturi, o femeie ce reprezintă suferința și ne place. Suferința nu e în piatră ci noi însușim, obiectul de artă, proiectăm asupra lui date din conștiința noastră și astfel avem, intuiția estetică. Această intuițiune, conexasă cu elemente sufletești aflătoare în conștiința noastră, am putea-o numi *intuițiune ideal-empirică*, pentru că la elementele experienței, adăugăm elemente ideale din conștiința noastră.

Deci, avem două forme ale intuiției: intuițiune pură sau empirică și intuițiune ideal-empirică.

6. Evoluția principiului intuiției în pedagogia modernă: condiționarea intuiției de teoriile filosofice. Acum câteva cuvinte asupra evoluției acestui principiu al intuiției în pedagogia modernă.

Principiul acesta al intuiției, a fost discutat și în filosofie și întrucât pedagogia e foarte mult influențată de filosofie, nu putem trece peste anumite considerații filosofice și cu atât mai

mult, cu cât unii filosofi au fost și personalități de valoare și în domeniul pedagogiei: Locke, Descartes, Kant, Herbart, . . .

În domeniul filosofiei care se ocupă de problema cunoașterii, nu toți filosofilor au fost de părere că intuiției trebuie să i se acorde o importanță mare, cum i-o acordă pedagogia și psihologia timpului nostru.

Filosofii empiriști, care consideră că cunoștința se bazează pe datele percepției, vor admite că fundamentul cunoașterii este intuiția și ca atare ei trebuie să i se acorde importanța în învățămînt.

Alături de empiriști, găsim o teorie contrară, aceea a filosofilor raționaliști, cari fără să nege percepția externă, confesă intuiției orice valoare în domeniul cunoașterii. Adevăratele idei sigure ca valoare generală și necesară, sunt ideile în-născute în conștiința noastră. Toate celelalte venite pe calea simțurilor sunt înșălătoare. Ca reprezentanți mai de seamă ai acestei concepțiuni avem în antichitate pe Platon, în filosofia modernă pe Descartes.

În sfârșit avem concepția criticistă a lui Kant care acordă importanță ambelor elemente și consideră că materia cunoașterii obținută pe cale empirică nu ne poate da cunoașterea de cât în conexiune cu formele apriorice și subordonată acestora. De exemplu, dacă percep un obiect, trebuie să l percep în spațiu. Or, spațiul, după Kant, e o formă apriorică pe care o aplicăm lumii din afară, lumii materiale. Tot așa nu concepem de cât că toate fenomenele se petrec în timp. Și timpul deci e o formă apriorică pe care o aplicăm atât fenomenelor materiale, cât și fenomenelor sufletești. Cauzalitatea de asemenea e o formă apriorică, o formă generală a cugetării noastre, în care intră și materia cunoașterii.

Prin urmare avem aici o atenuare a concepției raționaliste, dar nici în concepția kantiană nu se poate cunoaștere fără elemente raționaliste.

Vă amintiți că am spus, că dacă în prima epocă a copilăriei se pot înțelege intuiții fără idei, mai pe urmă însă nu se poate admite ca intuițiile nouă să nu fie influențate de cele vechi.

Admițând astfel influența noțiunilor vechi asupra datelor experienței, ne apropiem de concepția lui Kant.

În domeniul pedagogiei, o primă mișcare în favoarea intuiției și a inducției, a cunoașterii care pornește dela intuiție, se produce în epoca renașterii și în epoca imediat următoare.

Cităm pe scriitorul francez *Rabelais* care cere ca lumea să fie cunoscută prin contactul direct cu natura nu prin cuvinte. În secolul al

XVIII-lea avem pe *Bacon*, care, la cerințele intuiției adaugă și cerințele inducției; dela intuiții să ne ridicăm la legi. Aceasta mișcare în secolul al XVI. și XVII-lea e o reacțiune față de verbalismul școlii medievale care proceda deductiv servindu-se de filosofia și logica lui Aristoteles. Motivul era că orice cunoaștere trebuia să plece dela dogmă la realitate, nu dela realitate la dogmă.

f) *Câteva considerații asupra deducției.* Nu trebuie să se interpreteze că așa nesocotim importanța deducției. Departe de mine această idee pentru două motive:

d) Deducția este necesară când punctul de plecare e o realitate a inteligenței noastre, un fel de intuiție înăuntrul rațiunii noastre, cum e cazul în matematică, unde se pornește dela axiome care n'au nevoie de demonstrație, pentru că sunt evidente prin ele însele.

Tot așa dacă am un asemenea adevăr în sufletul meu, spre exemplu: principiul contradicției din logică: un lucru nu poate să fie și să nu fie în același timp, nu mi-e dat de experiență ci e o intuiție superioară a rațiunii mele de la care, pornind pe cale deductivă, pot trage concluzii de o mare importanță.

Iată când deducțiunea nu numai că e imposibilă, dar și e necesară.

e) Un al doilea caz. Chiar în cazul științelor pozitive unde procedăm inductiv din predicarea lor, în aplicarea rezultatelor, în civilizația lumii, facem tot deducție, după ce elevul pe cale inductivă s'a ridicat dela date concrete la legi, e chemat apoi ca pe cale deductivă, prin deducție, să se servească de ele pentru ca să interpreteze noi cazuri ale realității concrete ce i s'ar prezenta în viitor.

Tot așa un inginer, când construiește o casă sau un pod, aplică anumite legi mecanice, în mod deductiv, la cazuri concrete, la lucrarea pe care vrea s'o facă.

Iată cazuri când deducția se impune în urma inducției. După această mișcare importantă și necesară pentru progresul metodei începută cu Rabelais și indirect cu Montaigne, cari au meritul de a fi lucrat contra verbalismului și pentru dezvoltarea intelectuală, deci contra materialismului didactic și pentru cultura formă, ajungem în secolul al XVII-lea la un mare sistem pedagogic care studiază problema pedagogică a intuiției în chip deosebit și sistematic. E interpretarea lui Comenius după care vine aceea a lui Rousseau care și ea interesează mult intuiția. Acestea le urmează Pestalozzi, despre care ne vom ocupa în lecția viitoare.

PARTEA OFICIALĂ

No. 4029/1926.

Se pune în vedere tuturor școlilor primare de stat din județ că Ministerul cu ordinul No. 87165/926. dispune că se va putea folosi numai atunci vechile manuale, când nu se vor găsi cărți din nouile ediții în conformitate cu noua programă, din cauza epuizării tuturor noilor ediții.

În acest caz, adausul ce trebuie făcut cărților cu aprobare anterioară, conform cu prevederea de mai sus, îl vor face înșiși învățătorii dela școala unde le-a a introdus.

Oradea, la 23 Septembrie 1926.

No. 4002/1926.

În baza ordinului Dnii Ministru al Instrucțiunii Publice No. 94613/926 se pune în vedere tuturor școlilor, că numai acele manuale se pot folosi în anul școlar 1926/27. cari sunt cuprinse în Tabloul cărților didactice primare publicat în Monitorul Oficial No. 184 din 19 August 1926 cu aprobarea consiliului Permanent al Ministerului Instrucțiunii.

Oradea, la 21 Septembrie 1926.

No. 4036/1926.

În baza ordinului Min. Instr. No. 76035/926. se pune în vedere tuturor învă. dela școlile cu populație școlară ortodoxă, că începând cu anul acesta școliar sunt obligați a învăța pe copii cântările liturgice alcătuite anume pentru trebuințele copiilor și pentru popor de distinsul profesor de muzică D. G. Kiriac sub titlul „Cântările Leturghiei” într-o singură voce pe melodii spontane, simple, frumoase și fără pretenții. Aceste cântări sunt aprobate de J. P. S. Sa patriarhul Bisericii ortodoxe române.

Oradea, la 9 Octombrie 1926.

No. 4322/1926.

Din partea „Reuniunii femeilor române” ni se face un mișcător apel, ca prin Dv. să strângem cărți de școală, de povești de rugăciuni și tot ce credeți că interesează sufletul copiilor de români rămași dincolo de granițele țării, spre a li se distribui prin această reuniune.

Fac apel prin Dnii învă. la copiii cari au asemenea cărți arătându-le frumosul scop pentru care dau ei acele cărți. S'ar putea da și dela bibliotecile școlare, în caz că sunt mai multe exemplare din același carte.

Vă rog stăruitor ca toate cărțile ce le veți colecta în acest scop să ni le înaintați cel mult până la 1 Noembrie crt.

Oradea, la 9 Octombrie 1926.

No. 4469—1926.

Mi se comunică din partea Casei școalelor, că mulți învățători se adresează de dreptul pentru a obține material didactic.

Atrag atențiunea dlor învățători asupra dispoziției repetate, că nici o cerere nu se poate înainta de dreptul unei autorități superioare școlare, decât prin direcțiunea școlii, la Revizoratul școlar.

În baza ordinului No. 31489/926. al On. Minister, se pune în vedere dlor învățători că vor înainta Revizoratului școlar cererile de material didactic adresat Casei școalelor. anexând la cerere un tablou de materialul didactic existent la școală și unul separat de cel ce se cere.

Aceiași procedură se va urma și când se cer bibliotecă școlare sau populare.

Oradea, la 11 Octombrie 1926.

No. 4028/1926.

Legea învățământului primar și regulamentul de punere în aplicare a acestei legi prevede înaintarea învățătorilor condiționată de examen și inspecții speciale. Se pune deci în vedere tuturor învățătorilor să studieze cu amănunțime dispozițiile art. 222, 223, 230 și 231 din Regulamentul legii și toți cei vizați în aceste dispoziții să înainteze acestui Revizorat cererile și memoriile prevăzute în art. de mai sus, și anume.

1. Învățătorii cari după definitivat au trei ani de funcționare vor cere admiterea la examenul de înaintare grad II. anexând dovezile cerute la art. 223 din Regulament.

Cererea se înaintează prin Revizorat Inspectoratului.

2. Învățătorii înaintați în gr. II. cu 6 ani de funcțiune în acest grad vor face cerere de a li se face inspecția specială, potrivit art. 230 și 231 din regulament.

Cererile se vor înainta până la 1 Nov. acestui Revizorat.

Oradea, la 4 Oct. 1926.

Revizor școlar: P. Caroi.

INFORMAȚIUNI.

***

— *† Iosif Pop*, în etate de 51 ani, fost învățător în Jaca, mai pe urmă în Oradea la șc. primară No. 1, după o lungă și grea suferință a trecut la cele eterne în ziua de 11 I. c.

Corpul didactic primar din Oradea i-a făcut ultima cinste depunând mai multe coroane pe mormânt.

În numele colegilor dela șc. No. 1 a vorbit d-l director N. Fîru, iar din partea asociației d-l I. Bărbulescu.

Fie-i jărâna ușoară și memoria binecuvântată.

— *Lupoara*, simbolul obârșiei noastre latine, statuie miniatură din gips cu culoare de bronz, pentru uz școliar, se poate comanda dela Librăria „Corvina” din Oradea. Acest simbol, care e o carte vie mai folositoare decât litera moartă a cărții, să nu lipsească din materialul didactic la nici o școală românească.